

Vii

LOP

NR. 4- 2020 - ÅRGANG 75

Forslag til landsmøtet

Våre krav til statsbudsjettet

Aktuelt tema: Frivillighet

Medlemsblad for Landsforbundet for offentlige pensjonister, LOP, som er landets eldste og nest største pensjonistorganisasjon. LOP er uavhengig, partipolitisk og livssynsmessig nøytral.

Utkommer 4 ganger årlig
ISS 1890-3398
Opplag: 10.000

SEKRETARIAT

Stortingsgt. 2, 0158 Oslo
Daglig leder: Wenche Sandlie
22 42 22 55
post@lop.no
www.lop.no
Kontortid: man–fre 09.00–15.00

Turid Schüller Sølland
959 60 807
tu.sc.so@gmail.com

PENSJONSUTVALGET

Hans Erik Pettersen
905 43 413
hansep@online.no

SENTRALSTYRET**Styreleder**

Torild Ofstad
954 37 233
Torildofstad@gmail.com

HELSE- OG OMSORGSUTVALGET

Lillian Saxegaard
944 99 320
lillian.saxegaard@gmail.com

Nestleder:

Rannveig Bærheim
481 46 737
ranveig.berheim@lyse.net

KURS-KONTAKT-KONFERANSEUTVALGET

Turid Mæhre Olsen
924 56 568
turid.arna.olsen@hotmail.com

Styremedlemmer:

Torgeir Jens Pettersen
90 92 24 84
torgett@online.no

TURUTVALGET

Wenche Pettersen
988 52 625
wepel@yahoo.com

Aud Toppe Christensen
993 83 525
aud.toppe@yahoo.no

REDAKTØR

Margaretha Hamrin
mgh@hamrin.no

Lillian Saxegaard
944 99 320
lillian.saxegaard@gmail.com

Wenche Pettersen
988 52 625
wepel@yahoo.com

Frist for nr. 3. 2021: 15. februar

Astrid Bjellebø Bayegan
909 29 047
astrid.bayegan@gmail.com

Signerte artikler står for skribentens egne meninger.
Ettertrykk tillatt med kildehenvisning.

Varamedlemmer:

Turid Mæhre Olsen
924 565 68
turid.arna.olsen@hotmail.com

Forsidebilde og illustrasjonsfoto:
Bigstockphoto

INNHOOLD

Rapport fra sentralstyret	s. 5
Våre krav til statsbudsjettet	s. 6
Landsmøteforslag	s. 10
Kandidater til valg	s. 14
Julehilsen	s. 16
Tema: Frivillig arbeid	s. 18
Lokallagssider	s. 20
Kryssord	s. 30

Med ønske om en god julehøytid!

LOPs landsmøte skal avholdes 21. og 22. januar. Med Korona-situasjonen som vi fremdeles står oppe i, må landsmøtet denne gangen bli avholdt digitalt. I siste utgave av «Vi i LOP» presenterte vi en rekke saker som skal opp på landsmøtet. I denne utgaven presenterer vi to saker til landsmøtet fra sentralstyret, disse kan du lese på sidene 10 – 15. Landsmøtet vil bli fyldig dekket både på vår nettside og på vår Facebookside, så her er det bare å følge med.

På sidene 6-9 finner du LOPs krav til Statsbudsjettet 2022. En viktig del av LOPs arbeid er det politiske påvirkningsarbeidet som vi som organisasjon gjør. Sakene vi arbeider for gjelder ikke bare for våre medlemmer, og mange av sakene vi har fremmet gjelder alle seniorer uansett pensjonsforhold. Samtidig har LOP en særlig oppgave i forhold til å ivareta interessene til pensjonister fra offentlig sektor, noe vi jobber med gjennom hele året.

Etter vårens Korona-nedstengning hadde mange av LOPs lokallag turer og arrangementer til glede for sine medlemmer. I denne utgaven får du også et innblikk i mye av den aktiviteten som lokallagene klarte å skape til tross for uvanlige tider.

Margaretha

ÅRETS TRYGDEOPPGJØR**Historisk forslag om pensjonsforlik? Eller velkommen etter!**

10. november fremmet FrP og SV et såkalt Dokument 8 forslag om pensjonsforlik. Pensjonistforbundet stilte seg bak. Forslag om pensjonsforlik er det, men historisk? AP og SP har gitt signaler om at de slutter seg til forslaget, eller hvertfall deler av det, og da kan det bli delvis flertall. Da Stortinget vedtok pensjonsforliket med virkning fra 2011, skulle pensjonene økes årlig med gjennomsnittet av lønns- og prisvekst. Dette ble operasjonalisert gjennom en regulering på -0,75% av lønnsveksten. Dette forutsatte en reallønnsvekst på minimum 1,5%. Det har det ikke vært, og pensjonistene har hatt en negativ kjøpekraftsutvikling fra og med 2015.

Forslaget fra FrP og SV er på 6 punkter og det viktigste for pensjonister flest gjelder reguleringen. Nedreguleringen på 0,75% av lønnsvekst skal fjernes og erstattes av en årlig øking av pensjonene svarende til gjennomsnittet av lønns- og prisvekst.

LOPs primære krav er at veksten i pensjonene skal følge lønnsveksten, og sekundært at veksten i pensjonene i det minste skal følge pensjonsforlikets vedtak om gjennomsnitt av lønns- og prisvekst. Disse kravene fremmes i drøftinger med staten og ellers når det er mulighet for å skape politisk påvirkning. Dersom Stortinget vedtar forslaget fra SV og FrP vil det føre til en bevegelse i et fastlåst reguleringsregime. Det er vi i første omgang tilfreds med.

Denne utviklingen kan neppe kalles historisk, men kanskje kan det føre til en utvikling det er bred enighet om blant de fleste involverte parter.

Forslaget inneholder også et punkt om gradvis heving av minstepensjonene til samme nivå som EU's fattigdom grense. Dette er svært bra og det støtter vi. Det er flaut for Norge at minstepensjonistene skal leve av et utkomme som pr. definisjon fører til fattigdom.

FrP og SV foreslår også at et beløp tilsvarende differensen mellom lønnsvekst og gjennomsnitt av pris- og lønnsvekst skal være gjenstand for forhandlinger. Disse forhandlingene skal Pensjonistforbundet stå for på alles vegne i følge forslaget. Dette beløpet skal prioriteres til heving av minstepensjonene. Slik vi forstår det, krever de en vekst i pensjonene som følger lønnsveksten. Alle pensjonistene skal få en øking svarende til gjennomsnitt av lønns- og prisvekst. Resten skal Pensjonistforbundet fordele. At økingen i pensjonene følger lønnsveksten er naturligvis svært ønskelig, men at Pensjonistforbundet skal omfordele en del av beløpet er uakseptabelt av to årsaker: Pensjonsoppgjøret må uansett størrelse/beløp ha en fordeling som er i samsvar med den enkeltes pensjonist opptjente rettigheter, og pensjonistorganisasjonene må ha likestilte posisjoner.

Hensikten for utviklingen av minstepensjonene er heller ikke lett å forstå. Det viktigste må være at det blir vedtatt en opptrappingsplan for minstepensjonene som det er politisk flertall for, og at beløpene bevilges over statsbudsjettet.

Det vises for øvrig til brev sendt til de politiske partiene som er lagt ut på lop.no.

Eldrepolitikk er mer enn pensjon. Viktig for oss er tiltak for helse, eldreomsorg, kultur og en rekke andre tiltak i velferdsstaten. Dette er tiltak som for oss er grunnleggende for at vi skal ha et godt liv. Det er derfor viktig at vi ser på det totale bildet. Vi skal ha landsmøte i slutten av januar. Det er kommet mange forslag til landsmøtet som omhandler svært mange forhold som er viktige for velferden vår. Nå blir landsmøtet dessverre digitalt, men vi holder på å undersøke om det er mulig å følge landsmøtet på web for alle som vil. Følg med på lop.no for nærmere info når vi nærmer oss landsmøtet.

Vi er nå inne i smittebølge nr 2 i pandemien. Det betyr at vi igjen må være veldig forsiktige. Vaksinen kommer i løpet av våren, så vi er i oppløpet. Pass på avstand og god håndhygiene. Og husk noen ekstra julehilsener til en jul som blir unormal for mange. Det kommer heldigvis bedre tider i det nye året. Jeg ser frem til ny blomstring av lokallagene, mye mer møte- og reisevirksomhet og et godt LOP år i 2021.

På landsmøtet takker jeg for meg som leder av LOP og jeg takker alle de hyggelige menneskene jeg har møtt for godt samarbeid. Og ikke minst takker jeg for alt jeg har lært i disse årene.

Riktig god jul og godt nytt år!

Torild Ofstad
Leder i sentralstyret i LOP

LOP har hatt en politisk aktiv høst. LOP har deltatt i tryggedrøftelser og har levert flere høringsuttalelser både i forhold til pensjonsspørsmål og i forhold til helse og omsorg. LOP har sendt brev til politikerne og sagt i fra om at det er uakseptabelt at ingen organisasjoner som representerer pensjonistene er med i utvalget. LOP regner med å bli hørt og å bli tatt med på råd i denne evalueringsprosessen. LOP har også sendt brev til politikerne og gitt sine synspunkter på forslaget til pensjonsforlik. Og i desember måned blir første runde med krav til statsbudsjettet 2022 gjennomført.

Når jeg ser tilbake på 2020 har det vært et spesielt år, preget av usikkerhet. Mye usikkerhet i forhold til planlegging og gjennomføring av møter og ulike aktiviteter. Og for mange av lokallagene har det vært mye stillstand. Gledelig er det at noen lokallag har greid å ha noe aktivitet samtidig som smittevernreglene har vært fulgt. Og jeg vet at de tillitsvalgte i lokallagene har gjort en god jobb for å holde motet til medlemmene oppe. Jeg gjengir her oppmuntrende ord som er sendt ut til et lokallag, fra deres lokallagsleder:

«Gode vener i LOP. Vonar at alt står bra til med dykk i denne rare og vanskelege tida. Med bakgrunn i Statsministeren si åtvaring i dag, har styret beslutta at vi avlyser medlemsmøtet. Dette er trist, men vi våger ikkje å utfordra åtvaringane, tilrådingane og påboda. Vi er alle i ei utsett gruppe, og vi må difor vera ekstra varsame i denne vonde situasjonen. Vi ønskjer alle at vi kan få bukt med denne koronaen, og at vi kan samlast att i trygge omgjevnader. Vi vonar at han snart blir blåst til havs, men til så lenge må vi berre innretta oss så godt vi kan. I ei tid der staten kompenserer for milliardar så og seia dagleg, er det no meir enn nokon gong viktig at vi står samla som forbund, og at vi er mange(!). Som medlem i LOP, er du med og gir kraft til arbeidet for å ivareta oss pensjonistar som ei stadig større gruppe i samfunnet vårt. Til så lenge: Ta vare på dykk sjølve og fatt mot! Vonar at alle er friske og har det trygt og godt».

Landsmøtet som skulle vært holdt i juni 2020 ble på grunn av Korona utsatt. På starten av neste år, 21. og 22. januar holdes landsmøtet digitalt.

Det gjøres nå grundige forberedelser. Mye skal gås gjennom de to dagene, en del skal diskuteres og mange gode beslutninger skal tas. Som daglig leder av LOP har jeg gledet meg veldig til landsmøtet, og håpet i det lengste på at jeg skulle få møte tillitsvalgte fra lokallagene, nære ved og ansikt til ansikt. Slik blir det ikke. Nå blir det lenger unna, men allikevel ansikt til ansikt. Gjennom det digitale landsmøtet vi jeg se ansiktene deres, og det ser jeg frem til. Digitalt landsmøte er i seg selv spennende – det har vi aldri gjort før.

Sekretariatet ønsker alle nye medlemmer velkommen. Fra samarbeidsforbundene våre: Sykepleierne, Radiografene, Presteforeningen og Skolelederne har vi hatt tilsig av nye medlemmer. Velkommen til dere alle, og ta gjerne kontakt med et lokallag. Kontaktinformasjon finnes bakerst i bladet.

I skrivende stund har det falt litt snø i Oslo. Den blir nok ikke liggende, men bidrar godt til å få et snev av julefølelse. Jula, den mektige høytiden vår som for mange kan være preget av gode og vanskelige tanker og følelser. Og Korona legger et ekstra stort spørsmål til i år: Hvordan blir jula i år? Når jula kommer håper jeg smitten har roet seg, og at vi har startet ferden mot «normalen». Jeg ser frem til 2021 og lysere tider.

Sekretariatet ønsker alle en riktig god jul og et godt nytt år!

Wenche Sandlie, daglig leder LOP

Rapport

fra sentralstyrets arbeid

Siden forrige «Vi i LOP» har sentralstyret hatt et styremøte 14. og 15. oktober. På grunn av smittesituasjonen i Oslo måtte møtet avholdes digitalt på ZOOM. Møtet 14. oktober var viet vanlige landsstyresaker og 15. oktober ble viet landsmøtet 2020/21.

VI STÅR SAMMEN FOR DIN MORGENDAG!

Det ble besluttet at landsmøtet skal være digitalt, men at vi forsøker å samle sentralstyret, møteledere, referenter og ansvarlig for votering i Oslo, for å få en best mulig avvikling av landsmøtet. Det blir mange utfordringer, men sentralstyret har fordelt oppgaver, og møtes på ZOOM i grupper eller samlet etter behov. Vi ser fram til å avholde et annerledes landsmøte i Oslo 21. og 22. januar 2021, og vi håper at vi kan få til spennende og konstruktive diskusjoner om seniorpolitiske saker på landsmøtet.

2020 har vært utfordrende for oss alle og sentralstyret er svært bekymret for hvilke langtidsvirkninger pandemien får for vår aldersgruppe. Mange har vært ensomme og redde i denne tiden. Vi er svært takknemlige for det arbeidet som gjøres ute i lokallagene for å holde hjulene i gang, og arrangere møter innenfor forsvarlige smittevernregler.

Styret ser også fram til videre samarbeid med nytt eldreombud, og våre elderrådsrepresentanter, og at «Leve hele livet» vil gi mange positive resultater i en

fremtidsrettet eldrepolitikk. Vi planlegger en digital nettverkssamling i nær framtid, og vil opprette en ressursbank for gode ideer for elderrådsarbeid.

Vår hovedoppgave er fortsatt å jobbe for «En rettfærdig pensjon for offentlige pensjonister».

Det er viktig at vi får fram budskapet om hvorfor LOP er den beste organisasjonen for oss som har arbeidet i det offentlige, og at tjenstepensjonen ikke på noen måte må «settes i spill».

Vi startet opp igjen Facebook-kampanjen, men selv om det ikke har gitt oss mange nok nye medlemmer, mener vi likevel at gjentatt informasjonen på sosiale medier er viktig. At dere alle bidrar ved å snakke fint om LOP, gir «likes» til våre hjemmesider og oppfordre tidligere kolleger om å bli medlem i LOP. Vi kan alle være aktive ambassadører og spre budskapet om hvorfor LOP er den beste organisasjonen for å ivareta offentlige pensjonister. Dette er uvurderlig for at vi skal lykkes.

Rannveig Bærheim
Nestleder i sentralstyret i LOP

HUSK Å BETALE MEDLEMSAVGIFTEN!

Mottar du dette bladet, og ikke har betalt medlemsavgift, så ber vi deg om å betale snarlig.

Ta kontakt med ditt lokallag eller sekretariatet på tlf. 22422255 eller e-post post@lop.no

OBS: Gjelder ikke medlemmer fra Sykepleierforbundet, Radiografforbundet og Presteforeningen

LOPs krav til STATSBUDSJETTET 2022

Landsforbundet for offentlige pensjonister, LOP, har følgende hovedkrav i prioritert rekkefølge:

- Alderspensionen
- Kommuneøkonomi
- Endringer i skattereglene
- Helse- og sosialutfordringer
- Mammografi
- Tannhelse
- Vold blandt eldre
- Domstolene

ALDERSPENSJONEN

Underregulering av løpende pensjoner:

LOP har over lang tid påpekt at dagens system med underregulering av løpende pensjoner er uakseptabelt. Resultatet er at fra 2014 til 2018 har den underregulerte pensjonen økt svakere enn prisstigningen, slik at realinntekten for pensjonister har vært negativ i alle disse årene. En svak realvekst i 2019 på 0,2 prosent kompenseres ikke for dette flerårige tapet. At en nå antar at det vil bli en tilnærmet stillstand i realinntekten

i 2020 (0,1prosent) er liten trøst, siden en antar en klar nedgang i realinntekten på 2,0 prosent i 2021. Samlet for perioden fra 2014 til 2021 blir en gjennomsnittlig nedgang i realinntekten på 0,75 prosent per år, dvs. likt med underregulerings-satsen.

En slik flerårig negativ inntektsutvikling er i motstrid til det regjeringen foreslo i 2009 og som Stortinget sluttet seg til. Viser til Innst.O nr.67(2009-2009) der det klart framgår at gjennomsnittet av lønns-

“Det framgår av protokollen fra trygdedrøftingene i september 2020 at så godt som samtlige deltakende organisasjoner kom med skarp kritikk av dagens underregulering. Dette er en klar enighet, hvor det kreves at denne underreguleringen må endres slik at en unngår årlige inntektstap ved at prisveksten overstiger pensjonsveksten. En burde ha forventet at et så tydelig og samstemt signal ble tatt alvorlig av departementet.”

og prisvekst gjennomføres ved at en benytter en fradragsfaktor på 0,75 prosent, dvs. at en ser for seg en gjennomsnittlig reallønnsvekst på 1,5 prosent. Dermed vil en underregulering på 0,75 prosent medføre at pensjonene da økes med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten. fra 2011 til 2014 økte reallønnen med i snitt 1,8 prosent per år. Dermed fikk også pensjonistene en økning i realinntekten.

Det er etter 2014 at denne metodikken ikke holder mål. Fram til 2019 har reallønna økt med et snitt på 0,16 prosent per år. Tar en med anslagene for 2020 og 2021 vil års-snittet for reallønnsveksten fra 2014 av ligge på 0,01 prosent, dvs. null. Resultatet har blitt en markert nedgang i realinntekten for pensjonister fra 2014 av.

Det framgår av protokollen fra trygdedrøftingene i september 2020 at så godt som samtlige deltakende organisasjoner kom med skarp kritikk at dagens underregulering. Dette er en klar enighet, hvor det kreves at denne underreguleringen må endres slik at en unngår årlige inntektstap ved at prisveksten overstiger pensjonsveksten. En burde ha forventet at et så tydelig og samstemt signal ble tatt alvorlig av departementet. Dessverre har en sett at departementet ikke ønsker å endre dagens system. En viser til det nyoppnevnte pensjons-utvalget som en begrunnelse for ikke å foreta seg noe i mellomtiden. Vi finner dette urimelig.

Statsbudsjettet for 2021 gjør intet med underreguleringen. LOP krever derfor at en i 2022-budsjettet presenterer en revidert løsning for reguleringen som gjør at en unngår negativ realinntektsutvikling videre framover. En løsning hvor en baserer seg på snittet av lønns- og prisutvikling bør være en akseptabel løsning. Vi håper regjeringen tar dette opp raskt, det burde være unødvendig å vente på flertallsforslag fra opposisjonspartiene på Stortinget.

Oppregulering av minstepensjonene med mer:

LOP deler den oppfatning som flere partigrupper på Stortinget har påpekt, at satsene for minste pensjonsnivå ligger alt for lavt. Det kreves her at en bør “opprette en plan for årlig opptrapping av minste pensjonsnivå opp mot EUs fattigdomsgrense på 60 prosent av medianinntekt, hvor første steg skal gjennomføres i 2020”.

LOP støtter opp om dette. Vi mener det er viktig at dette ses på som sosialpolitisk innsats rettet mot de med lavest pensjonsinntekt. Vi kan derfor ikke aksepteres at kostnadene til en slik reform skal belastes pensjonistene. Det er naturlig at dette finansieres over statskassen.

Det inngår også i innpillet fra stortingspartiene at den

pensjonistorganisasjonen de har kontakt med bør få plass i teknisk beregningsutvalg. Virker som at disse partiene ikke er kjent med at også LOP bør ha en tilsvarende plass, på linje med det en har ved de årlige trygdedrøftingene.

Det foreslås videre at det bør etableres kvartalsvise møter mellom pensjonistenes organisasjoner og regjeringen, der pensjon og øvrige saker av interesse for pensjonistene kan løftes og drøftes. Det er ikke LOP imot dersom en sikrer likebehandling av organisasjonene.

Så bes det om at Stortinget skal få egen sak om trygdeoppgjøret og pensjonistenes inntektsforhold til behandling i vårsesjonen og ikke i høstsesjonen som i dag. Det er et krav som LOP har reist år etter år. Vi håper dette kan gjennomføres.

KOMMUNEØKONOMIEN

Kommunesektoren står for en vesentlig del av samfunnets velferdstjenester. Særlig for pensjonistene er de kommunale tjenestene av stor betydning. Det gjelder helsetjenester, transport, alders- og pleiehjem og øvrige sosialtjenester. For LOP er det derfor av stor betydning hvilke økonomiske ressurser kommunesektoren disponerer, og hvilket handlingsrom dette gir.

LOP får klare meldinger fra våre lokallag om en stadig strammere økonomi i mange av de eldre-rettete tjenestene. Kommunehelsetjenesten får stadig overført flere og komplekse oppgaver fra spesialisthelsetjenesten pga redusert liggetid, noe som gjør at et økende andel ikke er ferdigbehandlet ved overføringen, noe som krever økt ressursbruk fra kommunenes side.

Dette er regjeringen klar over. Stortingsmelding 15 (2017-2028) “Leve hele livet “gir gode intensjoner for en forbedring av tilbudet, men uten at problemene med underbemanning i tjenestene er blitt forbedret, snarere motsatt.

Dette har vært situasjonen over lang tid. Kommunesektoren får nominelt økte bevilgninger, men økningen har ikke holdt tritt med behovsveksten, med det resultat at tjenestekvaliteten blir stadig svakere.

Fra 1995 av har kommunesektoren hatt en kontinuerlig negativ nettofinansinvestering (overskudd før lånetransaksjoner), med unntak for 2006. Sterkest har økningen i underskuddet vært fra 2017 av med en foreløpig topp i 2019. 2020 var et unntak,

Fortsetter neste side ►►►

her gikk underskuddet markert ned, noe som henger sammen med de ekstraordinære tilskuddene pga. koronaen. Så er underskuddet antatt å øke igjen i 2021-budsjettet, til det hittil høyeste nivået.

Denne situasjonen har medført langvarig og økende ubalanse mellom behov og ressurser, selv om en nominelt har hatt økte inntekter. Det er utmerket at en også fra regjeringens side målbærer ambisjoner om styrket eldreomsorg og bedret ressursituasjon i helsepleien. Det hjelper lite når inntektene ikke holder tritt med utgiftsbehovet.

I sin uttalelse om statsbudsjettet 2021 sier landsstyret i KS bl.a. "Kostnadsveksten i helse- og omsorgstjenestene er langt over det som følger av befolkningsendringene, og utfordringene ser bare ut til å øke. Landsstyret peker på at forslaget i statsbudsjettet om å svekke toppfinansieringen for ressurskrevende tjenester er det siste kommunene trenger nå."

LOPs krav er at det nå må settes i gang en markert styrking av kommuneøkonomien slik at kommunene blir i stand til å møte den kontinuerlige økningen i ytelseskrav som følger av for lave bevilgninger de senere årene. For igjen å sitere KS: "Staten og kommunesektoren må sammen se på de underliggende årsakene til utviklingen og forsøke å gjøre noe med det".

ENDRINGER I SKATTEREGLENE

I forslag til budsjett for 2021 er den prosentvise økningen av minstefradraget ca. 54% lavere for pensjonister enn for yrkesaktive. Differansen i minstefradrag mellom arbeidsinntekt og pensjonsinntekt øker stadig til de yrkesaktives fordel, dette må endres.

En del offentlige ytelser er avhengige av brutto lønn/pensjon, f.eks. bostøtte. Det så vi i 2015 når uførepensjonen ble endret til uføretrygd, og ble skattlagt som lønn ved at tidligere uførepensjon ble påplussert brutto slik at nettobeløpet ble tilnærmet det samme som før 2015. Dette førte til at mange mistet bostøtte. Det må for fremtiden sørges for at ved endring av brutto lønn/pensjon i forbindelse med trygdeoppgjør og/eller endring av G (grunnbeløpet) som fører til at brutto pensjon/trygd blir så stor at grensen for ytelser overskrides, må også grensen for ytelsen økes. Det virker litt ulogisk at når en fikk økt sin brutto uføretrygd i 2015 for å kompensere for økt skatt, så mistet en samtidig eller fikk redusert bostøtten, så en i sum gikk i minus.

Anslaget for utgifter til nytt sammenslått egenandelstak øker med om lag 145,3 mill. kroner i 2021 sammenlignet med saldert budsjett totalt for tak 1 og tak 2 i 2020. Egenandelstak 1 for 2020 er 2460 kroner og egenandelstak 2 for 2020 er 2176 kroner. Til sammen 4636 kroner. Endringen fører til at har du behov for bare tak 1 eller tak 2, får du en større kostnad i 2021. Har du behov for både tak 1 og 2, får du en mindre kostnad.

LOP krever:

- Minstefradraget for pensjonistene må reguleres på linje med reguleringen for de yrkesaktive.
- Særskilt skattefradrag for pensjonister som skulle kompensere for økt trygdeavgift, må reguleres likt med inntektsutviklingen for pensjonister. Alternativt at trygdeavgiften reduseres til sitt opprinnelige nivå.
- Fradrag for store sykdomsutgifter kreves videreført.
- Disse krav var også fremmet i forbindelse med tidligere budsjettendringer. En kan ikke se at noen av kravene er oppfylt i budsjettforslaget for 2021.
- Økningen av egenandelstaket (blå resept osv.) bør revurderes ut fra data om hvor mange som er i de ulike kategoriene

HELSE- OG SOSIALUTFORDRINGER

LOP krever kvalitetsøking i kommunehelsetjenesten. Arbeidsoppgavene er stadig økende og mer komplekse. Liggetiden på sykehusene er redusert og pasientene er ofte ikke ferdigbehandlet når de skrives ut og overføres til kommunehelsetjenesten. Krav til riktig og god kompetanse hos de ansatte øker tilsvarende. Det er en generell oppfatning i samfunnet at kvaliteten i kommunehelsetjenesten ikke er god nok. Det vises til undersøkelser og de mange historiene i media.

Det samme gjelder samhandlingsreformen i mange kommuner.

For å få bedre kvalitet kreves det:

- Utbygging av helsehus /sykehjem. Det må gis tilstrekkelige tilskudd til bygging av nye og rehabilitering av eksisterende helsehus/sykehjem. Alle eldre må få tilbud om enkeltrom.
- Helsehusene er et kommunalt ansvar, men det bør fra regjeringshold sørges for at tilbudet finnes i alle kommuner, samt bevilge nok øremerkede midler til at

tilbudet i de kommunale helsehusene har et forsvarlig medisinsk tilbud. Dette for å kunne gi en forsvarlig og relevant ferdigbehandling av et økende antall ikke ferdigbehandlede pasienter fra sykehusene, det vil si pasienter som trenger sykehusbehandling og som må få adekvat lege- og sykepleiehjelp i henhold til samhandlingsreformens intensjoner. Helsehus, som også er bemannet av både fysioterapeut og ergoterapeuter, vil sikre en raskere rehabilitering.

- Styrke bemanningen i kommunehelsetjenesten ved blant annet å øke andelen faste og hele stillinger innenfor sektoren. Bemanning og kompetanse må tilpasses økt kompleksitet, ansvar og arbeidsmengde. Det må etableres en felles minstenorm for legedekning i helsehus/sykehjem.

- LOP krever at det i tillegg til de generelle helserettslige regler som gjelder for helsehus, også etableres egne nasjonale forskrifter for helsehusene.

- LOP vil peke på intensjonene med Stortingsmelding «Leve hele livet», hvor viktig det er med fokus på ernæring og aktivitet, og vi mener derfor at det bør være nok midler til igangsetting av ulike prosjekter som bidrar til matlyst og livsglede hos beboere i ulike institusjoner. Det må sikres en god mat- og ernæringsomsorg for alle eldre. Det må etableres lokale kjøkken som bemannes av personell med matfaglig kompetanse. Det må etableres gode rutiner for tilrettelegging og nødvendig hjelp under måltidene slik at under- og feilernæring unngås.

MAMMOGRAFI

LOP krever:

LOP krever at mammografiprogrammet skal utvides til også gjelde kvinner etter fylte 69 år.

TANNHELSE

LOP krever:

LOP krever at tannhelse bør være en del av det offentlige helsetilbudet. Det må for tannbehandling innføres et eget frikort etter et egenandelstak på max kr 2000,- pr år.

VOLD BLANDT ELDERE

Vold blant er et problem som det er tatt lite tak i selv om det stadig kommer frem alvorlige hendelser. LOP mener at dette må utredes nærmere og det må utarbeides en plan på nasjonalt nivå for hvordan problemet kan forebygges.

DOMSTOLENE

LOP frykter en nedbemanning i domstolene slik det er foreslått i budsjettet og derav en fare for at det kan gå utover rettssikkerheten, liv og helse. LOP ber om at dette rettes opp i budsjettet for 2022 slik at bemanningen kan opprettholdes.

Forslag fra sentralstyret i LOP

Pensjonistenes økonomi

– pensjoner under press

På landsmøtet i 2017 la LOP Bergen og omland frem følgende sak: "Pensjonistane si stode i samfunnet". Saken var delt i to deler, 1) "Pensjonen som krymper" og 2) "Meiningar og mytar om pensjonistane". Vedtaket som ble fattet i denne saken har vært retningsgivende for LOP sitt arbeid med pensjonistenes økonomi i landsmøteperioden. På bakgrunn av ovennevnte sak legger sentralstyret frem følgende sak: Pensjonistenes økonomi - pensjoner under press.

Utgangspunktet for LOP er at alderspensjonene bør reguleres lik lønnsveksten for de yrkesaktive. Pensjonistene bør kunne ta del i samfunnsutviklingen som eventuelle reduksjoner.

Før pensjonsreformen fikk pensjonistene en utbetaling som lå litt over prisstigningen og fikk ta del i den generelle velferdsutviklingen. Den tiden er det slutt på, hvilket også vil bli bekreftet i de neste avsnittene.

Kort historikk

Den enkelte samfunnsborger har betalt inn i folketrygdavgift 4,8% av inntekten til pensjonsformål. Arbeidsgiverne har betalt 10,7% til samme formål. De som har vært i offentlig tjeneste har dessuten betalt inn 2% til Statens Pensjonskasse eller Kommunal Landspensjonskasse og arbeidsgiverne har betalt inn 8%. Summen av alle innskudd er 25,5% av lønnen. Vi har lært om renters rente. Vi har lært at når vi setter et fast beløp i banken hvert år i mange år blir det etter som årene går - sammen med rentene - et meget stort beløp. Dersom vi gjennom 40 år har hatt en gjennomsnittlig årslønn på kr. 250 000, vil pensjonsbeholdningen til den enkelte derfor være kr. 8.086.035. Årlig avkastning er lagt til.

Når vi så tar ut vår folketrygd og tjenestepensjon, gjør vi det i visshet om at det er egne penger som vi har betalt inn - og som har forrentet seg. Rentene fortsetter å flyte inn på «kontoen» selv om vi tar ut pensjon.

Økonomisk utvikling

- 70-tallet var preget at høy lønns- og prisvekst. Alderspensjonene hadde en utvikling som sikret pensjonistene omlag en tredel av den realvekst i inntekt som de yrkesaktive hadde.

- 80-tallet var "det tapte tiår". Reallønningene sto nesten stille og pensjonistenes alderspensjoner gikk reelt ned.

- 90-tallet hadde et lavere nominelt forløp og alderspensjonene hadde en utvikling som sikret pensjonistene noe over halvparten av den realinntektsveksten de yrkesaktive hadde.

- Perioden fra 2003-2010 er den perioden hvor veksten i alderspensjonene fulgte lønnsveksten. Både lønnstakere og pensjonister sikres i denne perioden en historisk god inntektsutvikling.

- Så trer pensjonsreformen i kraft, og perioden fra 2011-2019 er underreguleringen på 0,75% et faktum. Pensjonsreformens forutsetning var at alderspensjonistene skulle få halvparten av den realinntektsvekst lønnstakerne fikk. Dette skulle gjennomføres ved at det ble trukket en fast faktor på 0,75 prosent fra lønnsveksten, (jf Innst. nr. 67 2008-2009). For å kunne nå målet om gjennomsnittet av lønns- og prisvekst forutsatte man at de yrkesaktive hadde en realvekst på minimum 1,5 prosent, (jf Ot.prp. nr. 37 2008-2009) Denne forutsetningen er nå brutt 5 år på rad. Fradragfaktoren på 0,75 prosent bryter med forutsetningen om en realvekst på 1,5 for de yrkesaktive, og må endres. I følge stortingsmelding nr. 4 er realveksten for yrkesaktive på 1,2 prosent i 2011-2018, altså 0,3 prosentpoeng under.

Pensjonistene har de siste årene fått andre økninger i utgiftene: Trygdeavgiften har økt de seneste årene fra 3% i 2010 til 5,1 % fra 2014. I tillegg kommer aldersbestemte økninger i forsikringspremier, økte kommunale avgifter og eiendomsskatt. Over tid gir dette en urimelig forverring av levestandarden for pensjonister, både for enslige og for de som er gifte eller samboere. I tillegg blir alle ektepar eller samboere trukket 10% av grunnpensjonen kun fordi en er gift eller samboer.

Derfor krymper pensjonen fortsatt

Som nevnt over vedtok Stortinget i 2010 med stort flertall at pensjonene ikke skal følge økningen i G (folketrygdens grunnbeløp), men reguleres med gjennomsnittet av lønns- og prisvekst. Dette skulle altså gjennomføres ved at det ble trukket en fast faktor på 0,75 prosent fra lønnsveksten.

Pr. 1. mai 2018 økte G med 3,47%. Det nye

pensjonsbeløpet skal det trekkes med 0,75 %. En enkel beregning viser da at pensjonistene kun får en lønnsøkning på 2,69 %. Dette synliggjør at fradraget er på hele 0,78 %, og at pensjonistene blir underregulert i forhold til den generelle lønnsveksten. Nedgangen i kjøpekraft for pensjonister begynte i 2015, fortsatte i 2016 - da prisstigningen ble langt over 2 %. Realveksten i 2016 for pensjonister ble minus 1,6 %. Nedgangen fortsatte deretter i 2017, 2018 og i 2019 gikk vi ca i 0.

I 2016 ble det foretatt en omlegging av budsjettbehandlingen av trygdeoppgjørene. Oppgjøret ble ikke lenger behandlet i Stortinget. LOP konstaterer at denne omleggingen har ført til at pensjonistorganisasjonenes muligheter for å påvirke stortinget er borte, samtidig som Stortingets rolle i trygdeoppgjørsammenheng også er svekket. LOP er sterkt uenig i dette, og arbeider for at regjeringen skal gå tilbake til ordningen før 2016.

Tidligere fikk pensjonistene en utbetaling som lå litt over prisstigningen og fikk ta del i den generelle velferdsutviklingen. Det ser ut til at det er slutt på denne tiden, hvilket også vil bli bekreftet i de neste avsnittene. Tap på grunn av underreguleringen

I saken fra LOP Bergen og omegn til landsmøtet i 2017 ble det presentert en tabell som tydelig viste hvordan underreguleringen slår ut i praksis. Tabellen er nå ajourført, og denne viser hvordan underreguleringen har slått ut også de siste årene. Du finner hele tabellen på LOPs nettsider under nyheter, der denne saken er presentert med tabeller. Utgangspunktet i tabellen er fortsatt en pensjon på 300 000 kr i 2010 da underreguleringen ble vedtatt. I 2019 ser vi av tabellen at den årlige pensjonen er 25 945 kr mindre pga underreguleringen. Summerer en differansen fra 2011 til 2019 så har pensjonisten tapt hele 122 049 kr pga underreguleringen.

Pensjonsreformen la som kjent opp til at pensjonene skulle underreguleres, lønnsvekst minus 0,75 prosent. Men som vist over var reallønnsveksten den gang - i 2011 - klart høyere enn de siste årene, og intensjonen var at pensjonenes skulle reguleres med gjennomsnittet av lønns- og prisvekst. Det var ulike syn på underreguleringen da den ble vedtatt, men knapt noen så for seg at regelen skulle misbrukes til å straffe pensjonistene ytterligere. Det er det som nå skjer.

Det virker som om regjeringen møter pensjonistene og organisasjonene med både arroganse og ignoranse. Ignoranse fordi alt tyder på at regjeringen ikke forstår eller i alle fall ikke tar innover seg hvordan det kollektive systemet fungerer, og at organisasjonene representerer medlemsinteresser. Arroganse fordi ingenting blir gjort fra regjeringens side, til tross for den sørgelige utviklingen våre pensjoner har hatt de siste årene.

Konsekvensen av manglende oppfølging av pensjonsreformen, er altså at alderspensjonistene år etter år etter år har fått negativ realvekst, reguleringen av pensjonen blir år etter år lavere enn prisveksten.

Unio og flere andre organisasjoner har krevd at pensjonene må reguleres med et gjennomsnitt av lønns- og prisvekst. Det vil være en mer stabil og en mer rettferdig reguleringsmekanisme, enn den blinde underreguleringa med minus 0,75 prosent. Dessuten er dette klart mer i samsvar med det Stortinget i sin tid la opp til enn det regjeringen har presset frem gjennom årets trygdeoppgjør.

Drøftings- og forhandlingsrett

Forhandlingsrett kontra drøftingsrett er et viktig tema. Det er betydelig forskjell på drøftingsrett og forhandlingsrett. Ved forhandlinger er det en tvistebestemmelse der arbeidsgiver/myndighet ikke ensidig kan bestemme utfallet av forhandlingene. Dersom det er uenighet i drøftinger, så kan arbeidsgiver/myndighet ensidig bestemme resultatet av drøftingene. Eksempler på tvistebestemmelser er: 1) Streik, 2) Nemnd partssammensatt med nøytrale oppmenn. Ved et trygdeoppgjør er naturlig nok tvistebestemmelsen streik utelukket. Det spørres også om det er realistisk å tro at Stortinget vil være villig til å overlate et oppgjør med så store budsjettvirkninger til en nemnd med nøytrale oppmenn.

Ved jordbruksoppgjøret fungerer Stortinget som mulig ankeinstans dersom stortingsflertallet finner at det regjeringen har tilbudt er for dårlig. Dette kan være et realistisk alternativ til dagens situasjon for trygdeoppgjørene. Idag fastsetter regjeringen resultatet uten at Stortinget er inne i bildet. LOP har da også ved hvert trygdeoppgjør krevd at oppgjøret skal legges frem for stortinget til reell behandling. Det vil fortsatt være drøftinger, forskjellen er at den myndigheten som har det avgjørende ordet er Stortinget og ikke regjeringen.

LOP bør bruke begrepene presist, derfor bør LOP ikke kreve forhandlinger, men fortsatt reelle drøftinger, som må behandles i Stortinget i forbindelse med revidert statsbudsjett. Idag reguleres G med lønnsveksten. Dette er viktig fordi G regulerer opptjening av alderspensjon og regulerer uføretrygden.

LOP bør motsette seg at G, som slik det var før pensjonsreformen, blir gjenstand for forhandlinger/drøftinger der eventuell omfordeling av denne kan skje.

Andre pensjonistorganisasjoner går inn for at reguleringen av løpende alderspensjonen skal kunne bli gjenstand for omfordeling/forhandlinger/drøftinger. Idag reguleres offentlige tjenestepensjoner med den samme prosentatsats som folketrygden. Det er kun folketrygden som er tema i trygdedrøftingene. Dersom alderspensjonen i folketrygden skulle bli regulert med et kronebeløp, hvordan vil da våre tjenestepensjoner

“Det er beklagelig at de politiske partiene ikke er villige til å i større grad satse på kompetanse og livserfaring”

bli regulert? En mulighet vil være å regulere denne med den prosenten som tilsvarer rammen i trygdeoppjøret, men hvordan dette eventuelt ville bli er helt uklart. De som ivrer for å kunne omfordele reguleringen av alderspensjonene i folketrygden, har ikke gitt noe svar på hvordan dette skal gjøres.

LOP bør motsette seg at reguleringen av løpende alderspensjoner i folketrygden blir gjenstand for omfordeling. En slik omfordeling vil ikke tjene våre medlemsgrupper. Dette gjelder i hvertfall inntil regulering av offentlig pensjoner er tilfredsstillende løst. LOP vil fortsette med å presse på for å få tilbake ordningen fra før 2016, med reell behandling av trygdeoppjøret i Stortinget.

Den omlegging som fant sted i 2016 - som innebærer at resultatet fra trygdeoppjøret ikke lenger går til Stortinget, må reverseres. Dette er jo en svekkelse av Stortingets rolle.

Pensjonisters omdømme

- debatt i pressen – et aldersfientlig samfunn

Det har over lengre tid pågått en, i alle fall for oss pensjonister, interessant debatt i media. Debatten startet med påstanden om at “Ideen om at eldrebølgen vil knekke Norges økonomi” er en gedigen bløff - spredt av reformkåte politikere. Ja, slik skal det lyde!

Det hele begynte med en artikkel i fagbladet “Samfunn og økonomi”, der økonom Sindre Farstad påstår at vi kan avlyse eldrebølgen, med henvisning til at andelen sysselsatte, i forhold til ikke-sysselsatte, ikke faller i fremtiden hvis det blir færre barn og friskere eldre.

I følge Klassekampen stammer ideen om eldrebølgen fra prognoser som viser at det i dag er 2,7 sysselsatte i sving for å forsørge hver pensjonist, mens det kun vil være 1,6 sysselsatt som gjør samme jobben i 2060. Dette vil kunne gå ut over velferden.

I ovennevnte artikkel i fagbladet Samfunn & økonomi, hevder imidlertid økonom Sindre Farstad at dette er en voldsom overdrivelse. Han legger til grunn at alderen på yrkesaktive vil øke i takt med den forventede økningen i levealder. Samtidig blir det færre barn i skolepliktig alder. Da vil det ikke bli færre sysselsatte sammenlignet med resten av befolkningen framover.

Det skapes ofte et skremmebilde ved å vise at det vil være langt flere eldre i fremtiden.

Professor Bjarne Jensen ved Høgskolen i Innlandet var redaktør for utgaven av fagbladet der artikkelen ble trykket. Han støtter det Farstad sier. Jensen kallen

forestillingen om eldrebølgen en bløff. Jensen mener “eldrebølgen” er en konstruksjon laget for å skremme folk for å godta løsninger som de ellers ikke ville gått med på.

Jensen sier blant annet at “Virkingen av at vi blir flere eldre overdrives voldsomt og framstår som en bløff. Norge har hatt en svært lav andel eldre i sin befolkning, og andelen i 2060 er anslått å bli på det nivå som Sverige har i dag. Påstanden om at velferdsstaten, på grunn av “eldrebølgen” ikke er bærekraftig, brukes stadig som argument for å svekke velferdsordninger som er etablert i Norge gjennom mange år. Det er ikke greit når feile fakta og misvisende kunnskap fører til uheldige reformer”.

Det pekes på at forsørgelsesbyrden - forholdet mellom antall sysselsatte og antall som ikke er sysselsatt: barn, pensjonister osv er av betydning - men de tallene som har vært presentert er ikke korrekte. Nettstedet “Forskning.no” fulgte opp saken.

Den negative holdningen til eldre kommer også til syne i politikken. Det er ikke bare greit at politikerne blir yngre og yngre, den yngste byråden i Bergen i 2019 (for skole!!) var 26 år, den eldste 47... Vi ser det på Stortingets sammensetning. Av 163 representanter er det kun 24 som er over 60 år, mens det er 99 representanter mellom 18 og 50 år.

Det er beklagelig at de politiske partiene ikke villige til i større grad å satse på kompetanse og livserfaring. En skulle tro at den kunnskap en erhverver ved å jobbe et langt liv ville være av betydning for de mange vedtak som fattes, og være av betydning for samfunnet som helhet. Med flere godt voksne på tinget ville det kanskje la seg gjøre å få tilbake stortingehandling av trygdeoppjøret, slik det var før.

LOP vil også ha fokus på det faktum at de fleste pensjonister, faktisk ¾ av dem, overhodet ikke mottar noen omsorgstjenester fra kommunen.

Pensjonister flest er en ressurs for samfunnet, i det denne gruppen utfører en betydelig mengde arbeid innen frivillig sektor og for familie og venner. Beregninger viser at frivillig innsats og familieomsorg står for flere årsverk i pleie og omsorg enn offentlig omsorg (ref Bjarne Jensen). Ved aktiv deltakelse i råd og utvalg, f.eks. i eldrerådene i kommuner og fylker, og aktiv deltakelse i samfunnsdebatten ellers, kan pensjonister selv være med på å skape et bilde av pensjonister – ikke som en byrde – men som en aktiv, samfunnsnyttig gruppe.

Lop vil følge debatten....

Forslag til vedtak:

A) LOP krever at alderspensjonistene får den samme realinntektsøkningen som lønnsstakerne. Alderspensjonen må reguleres lik lønnsveksten for de yrkesaktive. Det er uakseptabelt med nedgang i kjøpekraft, dersom dette ikke gjelder for lønnsstakere generelt. Drøftingene om regulering av alderspensjonene bør være reelle.

Det er et krav at underreguleringen på 0,75% på løpende pensjoner må fjernes, pensjonsreformen må endres på dette punktet.

LOP ser det som avgjørende at reguleringen av de offentlige pensjonene er sikret, og vil til enhver tid vurdere hvilke ordninger som tjener de offentlige pensjonistene best.

Minstefradraget for pensjonistene må reguleres på linje med reguleringen for de yrkesaktive. Særskilt skattefradrag for pensjonister som skulle kompensere for økt trygdeavgift, må reguleres likt med inntektsutviklingen for pensjonister. Alternativet må være at trygdeavgiften reduseres til sitt opprinnelige nivå.

Avkorting av pensjonen til ektefeller/samboere på 10% må fjernes

LOP vil arbeide for at trygdeoppjørene igjen blir reelt behandlet i Stortinget, umiddelbart etter oppgjørene.

B) Landsmøtet ber sentralstyret intensivere innsatsen for å skaffe pensjonistene et faktabasert omdømme.

Forestillingen om “eldrebølgen” må motarbeides, mellom annet ved å gi tilsvar til styremakter og media på feil “fakta” og misvisende omtale om pensjonistene.

Det tas forbehold om at forslaget til vedtak kan bli justert i forhold til den politiske behandlingen som skal skje på Stortinget i desember.

HAR DU FLYTTET?

Husk å si fra til oss
om ny adresse.

Du kan gi beskjed på
tlf. 22 42 22 55

eller e-post: post@lop.no

Kandidatar til valg i perioden 2021-2023

Sentralstyret:

Leiar

Rannveig Bærheim, f. 1947, har i perioden 2017 – 2020 vore nestleiar i LOPs sentralstyre. Adjunkt frå universitetet i Trondheim med faga matematikk, kjemi og pedagogikk. Ho har deltatt i ei rekkje kurs med fagleg og pedagogisk innhald. Ho har sjølv vore kurshaldar i mange høve. Rannveig Bærheim har mesteparten av si yrkeserfaring frå stillingar i ungdomsskolen, som lærar, undervisningsinspektør og rektor. Ho har vore politisk aktiv, t.d. som medlem av formannskapet og bystyret i Sandnes kommune. Vidare har ho site i ei rekkje kommunale utval og styre, m.a. i Helse og sosialstyret. I mange år var ho meddommar i Herredsretten. Ho har vore leiar i Skolelederforbundet i Sandnes og Gjesdal, og dessutan kommunetillitsvald og forhandlingsleiar.

Nestleiar

Nils Mæhle, f. 1941, er nestleiar i Bergen og omland. Vidare er han i inneverande valperiode leiar i Bergen Eldreråd. Han har vore høgskulelektor og førsteamanuensis ved Stord lærarhøgskule, inspektør ved Bergen lærerhøgskole (1981-82), rektor ved Volda lærarhøgskule (1985-90), direktør for Det regionale høgskolestyret for Møre og Romsdal (1990-92), direktør for Det regionale høgskolestyret for Hordaland (1992-94), høgskuledirektør ved Høgskolen i Bergen (1994-2009). Nils Mæhle har mottatt Kongens fortjenestemedalje for sin innsats i utdanningsfeltet i Noreg

Styremedlem

Turid Mæhre Olsen, f. 1940. Leiar i Midt-Helgeland LOP. Varamedlem/fast medlem i LOPs sentralstyre i perioden 2011- 2014, medlem av sentralstyret i perioden 2014-2017 og i perioden 2017 – 2020. Ho har vore leiar av KKK-utvalet dei to siste periodane. Turid Mæhre Olsen er adjunkt og faglærer i formgivingsfag, og har erfaring som allmennlærer, sosiallærer og rådgjevar. Vidare har ho vore aktiv i Mosjøen Lærarlag og i Mosjøen Sanitetsforening.

Styremedlem

Turid Schuller Sølland, f. 1942, er varamedlem i sitjande sentralstyre. Ho er leiar for LOP Telemark. Ho er adjunkt med faga idrett, musikk, dans, drama, forming og lærarskule. Ho har vore tillitsvald og styremedlem i Lærarlaget og Utdanningsforbundet. I mange år var ho styremedlem og AU-medlem i landsstyret i Landslaget for fysisk fostring i skolen (LFF). Vidare var ho fylkesleiar i LFF-Telemark. Turid Schuller Sølland har mange års erfaring med å arrangera og leia kurs i dans, kroppsøving og ski-idrett.

Styremedlem

Kjell Bugge, f. 1944, har vore nestleiar i LOP Molde sidan 2014. Han har vore utsending til LOPs landsmøte to gonger. Kjell Bugge er cand. scient. frå Universitetet i Bergen. Han har hatt stilling ved Distrikthøgskolen i Volda, men mesteparten av yrkeskarrieren har han hatt som direktør for Distrikthøgskolen i Molde.

Styremedlem

Jeanne Billehaug, f. 1947 har Røde Kors sykepleieutdanning, grunnkurs i bedriftshelseteneste, klinisk spesialist i bedriftssykepleie, cand. mag.-eksamen innan samfunnsfag, økonomi, jus og organisasjon og leiing. Jeanne Billehaug har hatt ei lang rekkje med leiande stillingar av helsefagleg og helseadministrativ art i Sola kommune, i NAV, i Kværner Rosenberg osv. I tida 2016-2019 var ho styremedlem i NSF Seniorsykepleiere Oslo og gamle Akershus, frå januar 2019 styreleiar.

Styremedlem

Torhild Larsen, f.1947, har vore sekretær i LOP Sarpsborg sidan 2016, og har ansvar for lokallaget si heimeside og facebookside. Ho er utdanna bibliotekar frå Statens Bibliotekhøgskole, og har vidareutdanna seg innan IT og høgskolepedagogikk. Ho har brei yrkeserfaring innan biblioteksektoren på tre forvaltningsnivå, dvs. i kommune, fylkeskommune og stat. Ho har vore medlem og leiar av diverse referanse- og arbeidsgrupper innan biblioteksystemet. Vidare har

ho hatt ei rekkje verv innan Fagbibliotekarforeningen (tilslutta Forskerforbundet) både lokalt og på nasjonalt nivå. Ho var nestleiar i foreningen i fire år. For tida er ho sekretær i Foreningen Norden, Halden.

Varamedlem

Berit Lånke, f. 1950, har arbeidd som prest i Nidaros bispedømme sidan ho vart ordinert i 1980. Ho er nestleiar for Fagutvalg for Pensjonistar i Presteforeningen. Frå 1985 til 2009 var ho res.kap. i Bakklandet menighet i Trondheim. Berit Lånke har vore leiar ved Menighetsseminaret i Trondheim. Ho har vore prosjektleiar for fleire kyrkjelege prosjekt på europeisk nivå. Frå 2009 var ho leiar for Nidaros Pilegrimsgård, og frå 2011 var ho direktør for Midlertidig nasjonalt pilegrimssenter under Riksantikvaren. Ho er framleis aktiv med oppdrag innan kyrkje, pilegrimsreiser og kulturarrangement på europeisk nivå.

Varamedlem

Ragna Berget Jørgensen, f. 1941, har lærareksamen frå Nord-Sjælland Universitet, har studert offentlig rett, organisasjonskunnskap og leiing og valgobservasjon. Frå 2016 har ho vore leiar for LOP Bærumsforeningen, og frå 2010 har ho vore medlem og leiar av Bærum Eldreråd. Ho har variert yrkeserfaring: først frå Nordland fylkeskommune som heimkonsulent og kontorsjef i Forbrukarkontoret, dinest som stortingsrepresentant for Nordland fylke i 16 år og så rådgjevar i Forbrukerrådet og Generalsekretær i Norges Døveforbund. Ragna Berget Jørgensen har hatt ei svært lang rekkje med verv i mange styre, utval og råd, dels som medlem og dels som nestleiar og leiar. I 1978-81 var ho medlem i Bodø bystyre og formannskap. I 1974-78 var ho leiar av Norsk Tjenestemannslags stedsstyre i Bodø.

Varamedlem

Gunnstein Emmerhoff, f. 1945, har lærareksamen frå 1969, grunnfag i norsk og spesialpedagogikk, vidareutdanning innan administrasjon, leiing, personalforvaltning og pedagogikk. Han har vor lærar(i Bjerkreim kommune), inspektør, rektor og konsulent (i Sandnes kommune). I Bjerkreim var han leiar for Bjerkreim skoleråd og for Bjerkreim kulturstyre. I Sandnes var han leiar for Sandnes lærerlag (4 år), hovudtillitsvald for lærarane (8 år) og styremedlem i Rogaland lærerlag (3 år). Gunnstein Emmerhoff har vore medlem i Rogaland fylkes eldreråd og er no varamedlem i same råd.

Kontrollkomiteen:

Leiar

Torild Ofstad, f. 1946. I perioden 2014 – 2017 var ho først nestleiar, dinest fungerande leiar for LOPs sentralstyre. I perioden 2017 – 2020 har ho vore leiar. Torild Ofstad har mastergrad med faga sosialøkonomi, statistikk og historie, og med masteroppgåve i kunnskapsleiing. Ho har arbeidd i ulike undervisningsstillingar, og hatt leiarstillingar som hovudlærer, undervisningsinspektør og rektor. I tillegg har ho arbeidd utanfor skulen i Statistisk sentralbyrå, og som økonomimedarbeidar i Inter Service og som konsulent ved Statens utdanningskontor.

Medlem

Terje Osnes, f. 1947. Han er leiar for LOP Trondheim. Han har lærarutdanning med tilleggsfag frå universitetet innan pedagogikk, historie og skuleleiing. Han har vore lærar og konsulent hos skulesjefen i Trondheim, undervisningsinspektør og rektor. Vidare har han vore styremedlem og nestleiar i Trondheim Lærarlag, hovudtillitsvald skule og hovudverneombod for skulane i Trondheim.

Medlem

Aud Toppe Christensen, f. 1949. Ho er medlem i LOPs sentralstyre i perioden 2017 - 2020. I 2017 – 2019 var ho leiar for LOP Bergen og omland. Når det gjeld utdanning har ho 1. avd. jus, engelsk mellomfag, pedagogikk mellomfag og religionshistorie. Ho har Hovedkurset ved Forsvarets Høyskole. Aud Toppe Christensen har vore lærar, fagrettleiar, rådgjevar og rektor i ungdomsskolen og dessutan inspektør i vidaregåande skule i Hordaland fylke. Vidare har ho vore organisasjons- og personalsjef i Bergen kirkelige fellesråd. Ho har vore fagforeiningsleiar, først fylkesleiar i NUFO og deretter fylkesleiar i det nye Lærarforbundet.

Varamedlem

Tore Coward, f. 1939. Han er styremedlem og kasserar i LOP Sarpsborg sidan 2006. Han er cand. philol. og har arbeidd i vidaregåande skule i Østfold frå 1966 til 2004. Han var studieinspektør ved St. Olav vidaregåande skule i Sarpsborg frå 1978 til 2004. Tore Coward har hatt diverse tillitsverv i Norsk Lektorlag/ NUFO/ Utdanningsforbundet: skuletillitsvald, lokallagsleiar i Sarpsborg lokallag, to periodar medlem i krinsstyret i Østfold lektorlag og NUFO.

«Jeg synger julekvad, jeg er så glad så glad.»

Julen er kanskje den tid på året da vi synger mest, både alene og i fellesskap med andre.

Barna lærer julesanger i barnehagen, på skolen, og vi hører nye og gamle julesanger spilt i radio og på kjøpesenter, og noen av oss setter oss til pianoet og spiller kjente og kjære julesanger og nynner med, ganske for oss selv, gjennom hele advent tiden. Og under selve høytiden synger vi, i kirken på julaften, juledagene, og noen synger sikkert hjemme, ikke minst når man går rundt juletreet. Og så kommer julefestene med juletrengang og felles sang av de vakre julesangene og salmene våre.

Men hvordan blir det i år, da alt er så annerledes? Korona pandemien har satt så mange ting på vent. Konserter i kirker og konserthus må avlyses, og slik har det vært nå siden pandemien brøt ut her i landet i slutten av februar.

Hvor blir det av sangen? Dyktige og kreative sangere, musikere og artister, har allikevel klart å formidle sangen og musikken til oss, via streaming, via Internett, via intimkonserter med få publikumere, og vi får lytte til radio,-TV, våre egne platesamlinger, og ikke minst, syngende og tralle litt selv.

Men orker vi å synge med så mye smerte, lidelse og nød rundt oss på alle kanter? Pandemien har ikke bare rammet oss, den har rammet en hel verden. I tillegg er det hungersnød og krig, flyktningeleirer og håpløshet. Er det kanskje klagesanger vi må synge denne julen?

Sangen har fulgt menneskene gjennom hele vår historie, og ofte var det sangen som hjalp gjennom tunge tider. Vi kjenner alle gospelsangen og alle spirituals som ble til gjennom hardt slavearbeid og undertrykkelse. Sangen hjalp, gav mot og kraft og styrket fellesskapet og håpet om en bedre fremtid.

Den aller første julen, ble det gode budskapet om Guds kjærlighet, formidlet til fattige mennesker under ugjestmilde forhold ute på Betlehemsmarken. Der hørte gjeterne, som satt og hutret rundt et lite bål, en

sang så vidunderlig at ord ikke kunne beskrive det. En himmelsk hærske lovpriste Gud og sang:

«Ære være Gud i det høyeste,
og fred på jorden
blant mennesker
Gud har glede i.»

Sangen kom som en understreking av det gode budskapet de hadde hørt av engelen:

«Frykt ikke! Se jeg forkynner dere en stor glede, en glede for hele folket: I dag er det født dere en frelser i Davids by; han er Messias, Herren.»

Vår verden er ikke forlatt. Messias, Herren lever. Han gir fremtid og håp. Han gir styrke for de svake og mot til de motløse.

Han er her med kjærlighet, tilgivelse og trøst.

Han er her med varme, omsorg og nærhet.

Vi skal slippe å frykte og være redde.

Gjennom troen på Jesu Kristus, får vi leve med en åpen himmel over våre liv.

Så får julen nok en gang minne oss om at kjærligheten er sterk, den er levende og varm.

Og Guds kjærlighet opphører aldri.

Den kommer oss i møte og omslutter oss, også der hvor koronaen skiller oss fra familie og venner. Og den hjelper oss til å gi en hjelpende hånd, og å gripe en utstrakt hånd, når vi selv trenger det. Vi får åpne oss for Guds gode budskap om kjærlighet og fellesskap, vi får åpne vårt hjerte og sinn og våre hjem for hverandre, og for dem som trenger det.

Og vi kan la kan sangen tone...

«Å Jesus, du barnlill,
deg lenges jeg så til!
Kom, trøst meg allesinne,
Tred inn om her er smått,
la meg deg se å finne,
å, da har jeg det godt!
!/:«Drag meg etter deg!:/

Så ønsker jeg dere alle en god jul med mye sang og glede, både alene og i fellesskap med andre.

Astrid Bjellebo Bayegan
Medlem av Sentralstyret

Landsmøtesak 14/2021

ARBEID I ELDRERÅD

LOP har to hovedoppgaver

1. Arbeide for at offentlige pensjonister får en rettferdig pensjon
2. Arbeide for at vi har en god og aldersvennlig politikk i Norge

Punkt 2 er en vesentlig del av arbeidet i våre eldreråd i kommuner og fylkeskommuner. Det er derfor viktig at vi får representanter fra LOP i eldreråd rundt omkring i landet. På den måten får LOP sette sitt «fotavtrykk» på eldres levekår i «Et aldersvennlig Norge».

I Stortingsmelding 15(2017-2018) «Leve hele livet» - En kvalitetsreform for eldre, har kommunene fått i oppdrag å skape et aldersvennlig samfunn med fokus på;

- Flere gode leveår der eldre beholder god helse lenger, opplever at de har god livskvalitet, og at de i større grad mestrer eget liv, samtidig som de får den helsehjelpen de trenger når de har behov for den
- Pårørende som ikke blir utslitt, og som kan ha en jevn innsats for sine nærmeste
- Ansatte som opplever at de har et godt arbeidsmiljø, der de får brukt sin kompetanse og gjort en god faglig jobb.

Leve hele livet har følgende fem innsatsområder

1. Et aldersvennlig Norge
2. Aktivitet og fellesskap
3. Mat og måltider
4. Helsehjelp
5. Sammenheng i tjenestene

Alle kommunene skal ha et eldreråd som er partipolitisk uavhengig og skal ivareta eldres interesser på tvers av partigrensene. Flertallet av rådets medlemmer skal være

alderspensionister. Det er et krav at eldrerådet skal få til behandling alle saker som gjelder eldres levekår for beslutning tas i kommunen, og rådet kan på eget initiativ ta opp saker som angår eldre i kommunen eller fylket.

Eldrerådene er derfor en svært viktig arena for å få tilslutning til mange av LOP's viktige saker ikke minst innenfor helse og sosialsektoren, men også innenfor arealplanlegging i kommuneplanen, der en kan arbeide for aldersvennlig stedsutvikling og universell utforming.

- Bedre infrastruktur
- Smarte hus
- Legge til rette for fysisk aktivitet og at det er gode og sikre turområder i nærmiljøene
- Planlegge gode boområder der flere generasjoner kan bo og hjelpe hverandre
- En transportsektor som er aldersvennlig – pris og tilgjengelighet
- Sørge for gode kulturtilbud og sosiale møteplasser
- Legge til rette for at «den eldre» og pårørende blir hørt, og at det er tilstrekkelig kapasitet i eldreomsorgen slik at alle kan få den hjelpen de trenger når de trenger den
- Legge til rette for gode måltider i sosialt fellesskap
- Hjelpe eldre i en digitalisert verden
- Legge til rette for frivilligheten

Forslag til vedtak:

LOP vil arbeide for at våre medlemmer i eldrerådene får utveksle kunnskaper seg imellom, og få gode råd og veiledning, gjennom kursdager og nettverksbygging. LOP vil opprette en ressursbank på vår hjemmeside der ideer og gode innspill fra eldrerådene kan gi inspirasjon og hjelp til videre arbeid.

LOP HAR SAMARBEID MED:

- Sykepleierforbundet
- Presteforeningen
- Skolelederforbundet
- Mattilsynet
- Meteorologisk Institutt
- Norsk Radiografforbund

*Frivillig arbeid:***EN AV TRE ELDRE****DELTAR AKTIVT I FRIVILLIGHET**

Politikerne ønsker flere eldre frivillige, men dagens eldre vil delta på egne premisser.

Forsknings-
artikkel fra
Velferds-
forsknings-
instituttet NOVA

Tekst:
Helene Wille Lund

De neste 20 årene er det forventet langt flere eldre i Norge, og derfor er det et politisk mål at flere eldre bør engasjere seg som frivillige. Slik vil eldres kompetanse og ressurser komme til nytte for lokalmiljø og samfunn etter pensjonsalder.

– I dag har frivillighet blitt en del av et personlig prosjekt. Å hjelpe andre og å bidra til en god sak er fortsatt viktige motivasjonsfaktorer, men egne interesser har blitt vel så viktig, sier forsker Thomas Hansen, fra Velferdsforskningsinstituttet NOVA.

FRIVILLIGHET HAR BLITT ET PERSONLIG PROSJEKT

– Vi ser en tendens til at eldre er mer motiverte for å delta som frivillige dersom deltakelsen er fleksibel og kortsiktig. Mange er mer villige til å delta i dugnadsbasert frivillighet, som å ta i et tak for det lokale idrettslaget eller å involvere seg som bøssebærere for en god sak, forteller Hansen.

Tidligere var de viktigste drivfaktorene for å jobbe som frivillig knyttet til tradisjon, religion og ideologi. Deltakelsen var ofte langvarig, medlemsbasert og tidkrevende. Ettersom samfunnet har blitt mer individualistisk, har drivfaktorene endret

seg, og i dag er selvsrealisering, mulighet til å dyrke egne interesser og til å treffe likesinnede viktigere.

“Vi ser en tendens til at eldre er mer motiverte for å delta som frivillige dersom deltakelsen er fleksibel og kortsiktig”

ELDRE MÅ BIDRA MER TIL SAMFUNNET

Flere Stortingsmeldinger fra Helse- og omsorgsdepartementet oppfordrer til å øke frivilligheten blant eldre. De politiske målsettingene begrunnes både i gevinster for eldre selv, og dels i å styrke lokalmiljø og avlaste offentlige tjenester og utgifter.

– Det blir stadig flere eldre, og derfor er det viktig at eldre bidrar mer til samfunnet. Det kan de gjøre på flere måter: ved å bli lenger i yrkeslivet, ta mer ansvar for familieomsorg eller bidra i frivillighet, forklarer Hansen.

MANGE POSITIVE HELSEEFFEKTER

Gjennom studien fant Hansen at halvparten av de frivillige deltar under én time i uka. Han understreker at for å monne som en innsats for samfunn og lokalmiljø bør bidraget være av et visst omfang.

– Å jobbe som frivillig kan bidra til en aktiv aldring som gir en bedre alderdom, bedre helse og trivsel, høyere livskvalitet, beskytter mot ensomhet og kan gi de eldre større følelse av et meningsfullt liv, sier Hansen, og legger til:

– Det kan tenkes at dagens frivillighet bidrar til flere positive effekter for helse og livskvalitet enn tidligere fordi den innebærer mer fleksibilitet og valgfrihet. I dag er det lettere for de eldre å prioritere oppgaver som de synes er givende enn da deltakelsen var mer preget av pliktfølelse.

GODE FORUTSETNINGER FOR FRIVILLIG ARBEID

– Nye generasjoner eldre vil ha mer ressurser og kapasitet enn tidligere. De vil ha høyere utdanning, bedre helse og økonomi, leve lenger og trolig bevare kognitive evner lenger. Dette gjør at flere eldre har mulighet til å delta som frivillige, likevel kan eldre som ønsker å delta som frivillig oppleve barrierer, forteller Hansen.

Hansen har identifisert fire forutsetninger for at eldre skal kunne delta som frivillig. De eldre må ha ressurser til å kunne delta, være motiverte til å ville bidra, bidraget deres må etterspørres slik at de får slippe til og oppgavene som eldre kan delta med, må passe til organisasjonenes behov.

– Vi ser at mange eldre ikke føler seg velkomne til å delta som frivillige, og i noen tilfeller ser vi en tendens til aldersdiskriminering der de opplever at organisasjoner ikke har bruk for deres aldersgruppe og kompetanse, sier Hansen.

Mange eldre ønsker at det frivillige arbeidet skal være fleksibelt, egenstyrt og skreddersydd, og forskeren understreker at mangel på dette kan være en av de viktigste barrierene mot økt frivillighet. Dette er også blant utfordringene for organisasjoner og institusjoner som trenger frivillige i sin daglige drift.

FRIVILLIGHET KAN FORSTERKE SOSIALE FORSKJELLER

– Frivilligheten kan bidra til å forsterke ulikheter

mellom ressurssterke eldre og de mindre ressurssterke, fordi ressurssterke eldre med et stort sosialt nettverk har større sannsynlighet for å bli inkludert som frivillig, sier Hansen.

Han forklarer at eldre med mindre ressurser i mange tilfeller ville fått størst gevinst av å jobbe som frivillig, fordi frivillighet kan føre til bedre helse og livskvalitet. Ifølge Hansen vil barrierene for å delta som frivillig være ulike for ressurssterke og ressurssvake eldre:

– Eldre som fremstår som utadvendte og ressurssterke har større sannsynlighet for å bli invitert til å delta som frivillig, og opplever mindre diskriminering. Mennesker med høyere utdanning har ofte høyere selvtilit og vil føle seg mer nyttige enn personer uten utdanning, sier Hansen.

“Det kan tenkes at dagens frivillighet bidrar til flere positive effekter for helse og livskvalitet enn tidligere fordi den innebærer mer fleksibilitet og valgfrihet. I dag er det lettere for de eldre å prioritere oppgaver som de synes er givende enn da deltakelsen var mer preget av pliktfølelse”

IKKE REALISTISK FOR ALLE Å DELTA

Til tross for at det er en offentlig målsetting å øke andelen eldre som deltar i frivillighet, stiller Hansen spørsmål ved hvor realistisk det er å verve flere eldre.

– Våre funn viser at én av tre eldre jobber som frivillige ukentlig, og at to av tre eldre er frivillige i løpet av et år. Det er høye tall, men vi fant også at flere kan delta mer aktivt, sier Hansen.

– I studien fant vi at mange av de eldre som ikke deltar som frivillige mangler interesse eller har for dårlig helse til å bidra. Derfor er det lite sannsynlig at de begynner med frivillig arbeid, avslutter han.

Trondheim lokallag

HAR TATT UTFORDRINGEN

Midt oppe i disse koronatider følte styret i Trondheim lokallag, at de var nødt til å gjøre noe. Med lagets størrelse kunne ikke laget lenger bruke festsalen i Hornemannsgården (De eldres Hus) til medlemsmøter, med de restriksjonene som var vedtatt når det gjelder avstanden til den enkelte på slike møter. Ved å ikke arrangere møter lenger mistet også medlemmene den sosiale kontakten med hverandre. Noe som har stor betydning for mange. Gode råd var dyre men en løsning ble det, selv om styret var nødt til å «grave» dypt i lagets egenkapital. Dermed kunne laget igjen arrangere medlemsmøter. Sparebank Midt Norges gamle banksal ble stilt til disposisjon. Noe mindre kan det jo ikke være når byens pensjonister innenfor offentlig virksomhet skal møtes.

Som ikke dette var nok, så inviterte styret i Trondheim lokallag til lunch 5. oktober i Palmehaven. Palmehaven som er en del av Britannia Hotell og som ble bygd i 1870, er en institusjon i Trondheim for både kulinariske

og kulturelle arrangementer. For lagets medlemmer gjorde det godt i disse koronatider å få «luftet seg litt», og føle at man fortsatt lever. (Bildet øverst til venstre viser medlemmene i hyggelig passiar under lunchen i Palmehaven.)

I og med at lokalitetene løste seg for å kunne overholde kravene til situasjonen rundt koronaen, så blir det full aktivitet i lokallaget utover høsten. I tillegg bør nevnes at laget med Lillian Lilleløyken i spissen har satsset på egen facebookside som har blitt svært populær. Her får medlemmene hele tiden aktuell informasjon om det som skjer i laget. Allerede nå så har siden ca 300 medlemmer. Når dette leses så har laget diskutert medias rolle i samfunnet, vi har fått presentert årets julebøker og kanskje også fått avviklet lagets tradisjonelle julebord. Noe som betyr mye for mange i en tid med noe begrenset frihet.

Tekst og foto: Kjell Hølland

LOP – pensjonistar med "Bitihorn"

PÅ BYGDIN

Å planleggje tur på Bygdin fleire månader i førevegen, og turen skal vera i september, kan vera meir enn spanande. Såleis kjende ein seg mest bønnehøyrda da 48 LOP – pensjonistar frå Gudbrandsdalen kappskein med sola på bryggja ved Bygdin. Ikkje ein vindgust rørde ved vassflata, og stillongsen kunne like godt vore att heime. Temperaturen minte meir om sommar enn haust.

Alle steig såleis om bord i "Bitihorn", sikre på at dette ville bli ein særst flott dag i Jotunheimen. Dei fleste fann seg plass på dekk for å nyte synet av fjella etterkvart som vi passerte, fann fram kartet og fekk namn på dei høgste toppane, eller såg att ein stig dei hadde gått for lenge, lenge sidan. Elles var det berre å nyte all den vakre og mektige naturen.

På bryggja ved Eidsbugarden vart vi møtte av vertinna på DNT – hytta Fondsbu, Solbjørg Kvalshaugen. Ho fortalde frå livet til Aasmund Olavsson Vinje, i medgang og motgang. Det heldt ho fram med inne i Vinjestova (eller garden som Vinje sjøl likte å seia); om strevet med å få sett opp stova, om hans elsk til Jotunheimen og vandring i fjellet, alle namna han sette på naturen rundt Bygdin. Ei stuttvarig lykke fekk Vinje oppleva da han gifta seg og vart far til ein gut. Men mora døydde i

barsel, og Vinje evna ikkje å ta seg av sonen, som heller ikkje fekk eit langt liv.

Da helsa til Vinje skranta, hadde han sett seg føre å "enno ein gong" koma til fjells, men kom ikkje lenger enn til vener på Gran. Der ligg han gravlagd ved Systerkyrkjene.

Stunda i Vinjestova var eit høgdepunkt denne dagen! Under lunsjen fekk vi og innslag av Vinjestoff i det Terje Lindby las diktet "Lenda frå Land". Solbjørg song ei fjellvise.

Gode og mette av vellaga stuttrest mat og minnerike opplevingar gjekk vi om bord i "Bitihorn" for å bli frakta attende til utgangspunktet. Herifrå for alle kvar til sitt, sume ned gjennom Sjødalen og andre Jotunheimvegen. Felles for alle var at dei var vel tilfredse med dagen. At den vart så vellykka takkar vi turkomite og vergud for, og ikkje minst vertinna på Fondsbu, Solbjørg Kvalshaugen. Fekk du lyst til å bli medlem i LOP avd. Gudbrandsdal, så er det berre å ta kontakt.

Reidunn Snerle, sekretær

Flor og fjære

EIT BESØK VERD!

Etter oppfordring frå fleire medlemmer var det Stavanger, med besøk på blomsterøya «Flor og Fjære», som var reisemål for årets tur. På grunn av korona-epidemien var vi litt usikre på om vi kunne gjennomføra turen, men med gode smitteverntiltak gjekk det greit.

Som vanleg møttes vi ved Idrettshallen. Der var reiseleiar Knut var på plass og ynskte oss velkomen. Vår faste sjåfør Kjell var og på plass med nyvaska buss. Vi fekk tildelt faste plassar i bussen og Knut informerte om smittevern tiltak, som at bruk av håndsprit var obligatorisk kvar gong vi gjekk inn i bussen og at «1-meteren» gjeld.

Turen gjekk via Hardangerbrua, forbi Kinsarvik, Lofthus og inn til Odda. Etter ein liten strekk på beina ved mektige Låtefoss, gjekk turen vidare langs Åkrafjorden, forbi Etne og Ølen til Akسدal. Her fekk vi ein god lunch og fekk strekka litt på beina att. Resten av turen gjekk via E39 inn til Stavanger.

Vi skulle bu på Raddison Blu Atlantic hotell. Hotellet er sentralt plassert i sentrum av Stavanger like ved Breiavatnet. Innsjekkinga gjekk greit og alle fekk fine rom og det vart også tid til ein liten pause før neste og viktigaste post på programmet, besøket på «Flor og Fjære».

Båten ut til Sør-Hidle, øya der «Flor og Fjære» ligg, gjekk berre ein kort spasertur frå hotellet.

Etter ein halvtimes båttur vart vi møtt av medlemmer av familien Bryn. Dei er 2.- og 3. generasjon som no driv staden.

Den guida turen rundt på øya var ei stor oppleving. Vi fekk innføring i starten og utviklinga av dette fantastiske anlegget og vi fekk høyra om dagens drift. Her er mengder av blomar i alle fargar, både norske og frå andre land, eksotiske tre og busker, bekker som sildrar på ei øy som mangla vatn, ein karpedam med fiskar som ser ut som dei er pryda med det japanske flagget og endå til ei sandstrand med solstolar.

Området var delt inn i ulike temahagar. Her var palmetre-hagen, staudehagen, bambus tre-hagen, den japanske hagen, rosehagen, cypresshagen for å nemna dei viktigaste. Alle vakre og særeigne, og innimellom dei eit vell av sommarblomar.

Vinterhalvåret blir brukt til å planlegga hagen for neste sesong og til å dyrka fram dei meir enn 50.000 sommarblomane som blir planta ut. Fargane og type sommarblomar er forskjellige for kvart år.

Eit nytt stort drivhus er klart frå hausten til dyrking av blomar, oppbevaring av dei mest sårbare plantane og fiskane. Til no har dette vore gjort i drivhus i Stavanger. Middag er ein del av turen og me fekk servert ein god fiskesuppe, ein smakfull hovudrett og iskrem til dessert. Både smakfullt og rikelig med mat. Etter middag var det tid til ein rusletur for å sjå meir av dei fantastiske hagane før båten henta oss tilbake til Stavanger.

Etter ei god natt søvn og ein rikholdig «Korona-tilpassa» buffet-frukost på hotellet var det tid å ta fatt på heimturen.

Vi starta med å kryssa fjorden gjennom Ryfast-sambandet. Dette sambandet består av fleire tunnelar m.a. Ryfylketunnelen på 14,3 km. Den er verdast lengste undersjøiske tunnel. Kanskje ikkje så imponerende for oss frå Vestland fylke som har Lærdalstunnelen på 24km i nærområdet. Men Ryfylketunnelen går under fjorden! Vidare bar det innover i Ryfylke forbi Hjelmeland, Sand og Suldal.

Vi stoppa for lunch på Energihotellet på Nesflaten. Dette er eit designerhotell teikna av den kjende bergensarkitekten Geir Grung og det vart bygd som ein del av Norsk Hydro sitt kraftanlegg, Røldal – Suldal kraft. «Den markante betongbrutalismen bryter med det man forventer av byggestil i ein vestlandsbygd» står det i omtalen av hotellet. Hotellet er ein del av Dei Historiske Hotella.

Som lunch fekk vi servert frikase av kjekjøt. Kjekjøt er eit undervurdert kjøtprodukt.

Etter lunch køyrde vi til ein gard i nærleiken. Her fortalde Tor Inge Havrevoll, mangeårig ingeniør i Norsk Hydro, litt om kraftutbygginga i området før kona Wenche Haugen Havrevoll fortalde om «hjardebarnet» deira: «All verdas gåver og bruksting». Her sel dei for det meste varer frå Nepal som dei importerer direkte. All inntekt frå salet går til hjelpearbeid i Nepal slik som bygging og drift av kraftverk, skular, helsestasjon og sjukehus m.m.

Etter ein hyggelig stopp og ein del handel held turen fram mot Røldal, Odda og over Hardangerbrua og heim til Voss.

Nok ein vellukka tur!
Takk til alle!

Ragnhild Molster Voss lokallag

Med LOP Bergen og omland til ROGALAND

Deltakerne er fra venstre: Berit Askvik (fra turoperatøren Destinasjon Europa), Kirsten Utaaker, Kari Pettersen, Einar Alendal, Turid Skåtøy, Atle Pettersen, Kari Jacobsen, Anne Grete Aase Eide, Annelise Olsen, Connie Moberg, Brit-Marie Hillestad, Astrid Reinton, Jens Reinton, Karen Skaar-Brevik, Leiv Sæbø, Willy Jan Lønne, Johnny Eide, Ingebjørg Dønhaug, Bjørg Jaastad, Jorunn Solberg, Marit Lønne og Arnt Wulf.

Det var nesten utrolig at denne turen lot seg gjennomføre i disse koronatider. Norge har mer eller mindre vært nedstengt sammen med resten av verden siden mars. Turkomiteén ringte til alle og hadde ikke i utgangspunktet tro på at alle ville takke ja til å reise med covid 19-pandemien som bakteppe – vi var jo alle i risikogruppen. Alle unntatt to ville være med, de var til de grader klar for tur. Utenlandsturen til Bilbao og San Sebastian i september måtte vi selvsagt avlyse.

Til sammen ble vi 21 deltakere pluss reiseleder fra turoperatøren og sjåføren. Smittevern var i fokus på hele turen, så vi følte oss trygge. Vi hadde en stor buss med rundt 50 sitteplasser og faste plasser med god avstand. I spisesalen på hotellet hadde vi god plass.

Turen startet onsdag 24. juni tidlig på dagen. Vel framme i Stavanger besøkte vi før middag skulptøren Fritz Røed sitt monument «Sverd i stein» til minne om slaget i Hafstrfjord. Noen besøkte etterpå Oljemuséet

og andre tok en sightseeing i Stavanger før middag på hotellet.

Dagen etter ble frokosten servert som påleggspakker og brødpakker til hver enkelt av oss. Egg og annen varm mat måtte vi be om. Det var fullt forståelig i disse koronatider. Turen torsdag 25. juni gikk med båt inn Lysefjorden, og deretter med buss videre tilbake til Stavanger. På hele turen var det godt sommervær med temperaturer over 25 grader. Den idylliske båtturen inn Lysefjorden tok om lag 2 timer. Vi kunne faktisk skimte personer oppe på Preikestolen. På kraftstasjonen Flørli gikk rundt 10 fjellvandrere i land. Kraftstasjonen fra 1920 har i dag kafé og starten på en turløype. Vi skimtet også Kjeragbolten nær det høyeste fjellet Kjerag på rundt 1600 meter. Framme i Lysebotn kjørte vi opp de 27 svingene til Øygaardstøl med kaféen Ørneredet, der vi spiste lunsj. Hvert år stiller langrennseliten til rullaskirenn alle svingene opp fra Lysebotn. Etterpå kjørte vi gjennom Ryfylkeheiene og Sirdalsheiene,

et spennende og karrig heilandskap. Det var trist å se hvordan folk forringer området med utallige små varder. Faktisk er det miljøkriminalitet. Vi dro nedover Hunnedalen, der vi besøkte Byrkjedalstunet med en spennende julebutikk. Seint på ettermiddagen var vi tilbake i Stavanger etter en flott rundtur.

Fredag 26. juni dro vi med hurtigbåt fra havnen i Stavanger til øya Sør-Hidle. Turen var unnagjort på 25 minutter. Da Åsmund og Else Marie Bryn i 1965 kjøpte området på øya, var det en forblåst husmannsplass de fikk. I dag fremstår konseptet, som de har døpt «Flor og fjære», som en oase av skog, planter og busker. Det er ubegripelig at de har fått til dette så langt mot nord. Han startet med å plante noen trær – det ble 10.000 furu- og grantrær. Og siden har det bare fortsatt. Som dagens tredje generasjons driver sier. «Vi skulle bare rydde litt i

skogen, men vi e`kje någe goe på litt». Stadig utvider de anlegget, og nå er det på 75 mål. Parken har ulike tema, som for eksempel palmehage, ørken, japansk hage, Syden, nyttehage m.m. Noen av trærne og plantene blir hvert vinterhalvår fraktet med båt til drivhus i byen. Nå bygger de eget drivhus og lokale til 1000 gjester på øyen. Det ble en fantastisk fargeopplevelse.

Etter omvisningen fikk vi lunsj. De pleier å ha en veldig god buffet, men koronaen gjorde det umulig, så vi fikk servert en tre-retters lunsj. Etter at vi avsluttet oppholdet med vandring i parken på egen hånd ble vi fraktet med hurtigbåt til Østhusvik på Rennesøy, der bussen ventet på oss og tok oss hjem til Bergen.

Tekst: Willy Jan Lønne

Sensommertur til Sulitjelma

UT PÅ TUR - ALDRI SUR

Før denne tur har vi venta på om korona igjen ville opp å stå. Skulle det bli en utflukt til Sulis måtte pandemien bli som en svak liten bris.

FHI har «hjulpert» oss til å få i gang en tur hvor vi kanskje måtte «dekke oss til». Noe vi gjerne gjør – om det skal til For å få bussen i gang Til det kopperrike land

2020 blir et merkelig år Hvor vi på bussen kanskje med munnbind går. Men vi greier nok å få sagt det vi vil Og nyte vår reise med passende stil. Så vær velkommen til dagens tur Hvor nye opplevelser ligger på lur!

Turværet er vi alltid spente på. Sol er det vi helst vil ha, og det slo til. Noe vi syntes godt om. Vår kommune (Rana) har greid seg godt i denne koronatiden. Så godt som ingen smitte her, og på bussen ble smittevernregler overholdt.

Så litt om Sulitjelma: «Sulis» er et tettsted i Fauske kommune i Nordland. Det har i dag knapt 400 innbyggere, men i sin storhetstid, rundt 1910, var innbyggertallet ca 2800. Det var gruvedrift som skapte Sulitjelma. Kopperproduksjonen startet i 1896 og ble nedlagt i 1991. I sin tid var Sulitjelma Gruber landets største bergverk og nest største industribedrift. I dag er næringsveiene hotell- og kurscenter samt turisme. Jernbanen mellom Finneid og Sulitjelma er borte, og er erstattet av den ca 30 km fylkesvei 830.

Etter lunsj på hotellet besøkte vi det gamle gruvesamfunnet Jakobsbakken og Gruvemuseet. I museet ble vi på en fin måte guidet gjennom stedets industrihistorie. På hjemturen besøkte vi Sjonstå Gård, en tun-klynge fra 1600-tallet, før middagen ble inntatt på Nordnes Kro i Saltdalen.

Etter en vellykket tur, som både var lærerik, sosial og godt avpasset i tid, var vi tilbake i Mo i Rana om kvelden.

Kitty Neraas, lokallagsleder

“GENERASJON 100”

NTNU i Trondheim har gjennomført en studie med navnet «Generasjon 100». Dette er en treningsstudie som har fulgt mer enn 1500 kvinner og menn i 70-årene i fem år. Målet har vært å finne ut om trening kan gi eldre et lengre og friskere liv, og denne studien er den største i sitt slag i hele verden.

I 2040 vil det være dobbelt så mange nordmenn over 67 år som det var i 2010. Det er en av grunnene til at det nå satses mer på kunnskap om hvordan vi kan eldes på en sunn måte.

Studien viser først og fremst at trening generelt ser ut til å være bra for helsa til eldre personer. I tillegg kan man få en ekstra effekt av å trene regelmessig med høy intensitet. Det betyr trening som man blir skikkelig andpusten og svett av.

I studien som er utført ved NTNU så man at både fysisk og psykisk livskvalitet var bedre hos de eldre som trener med høy intensitet, enn hos de som mosjonerer i et mer moderat tempo. MEN: Alle monner drar, og alle typer mosjon viste gode effekter.

Smeltehytta som ble forlatt i 1917

HJELP NÅR DU TRENGER DET!

Våre spesialrådgivere gir gratis bistand til medlemmene. LOP er eneste pensjonistorganisasjon som gir slik personlig hjelp, i saker man ofte bruker advokat.

Jan Mønnesland gir bistand/veiledning i alle pensjonssaker som berører medlemmer. Tlf. 46928066 / E-post: jmoenn@online.no

Birgit Kristensen gir konfidensiell bistand i saker som berører testamenter, arv, skifte og booppgjør. Tlf. 916 06 446 / E-post: skiftevei@live.no

Nå får alle medlemmer av LOP følgende medlemsrabatter hos Brilleland:

- 20% rabatt ved kjøp av komplett brille.
- 10% på kontantkjøp av kontaktlinser.

Slik får du rabatten: Fremvis faktura med medlemsnummer sammen med bilde-legitimasjon for å ta del i medlems-tilbudet. *Betingelser: Tilbudet kan ikke kombineres med andre tilbud og rabatter. Synsprøve 590,- og brilletilpasning 300,- kommer i tillegg.*

brilleland

Den største forbrytelsen - på kino fra første juledag

Halv pris på kino

10 utvalgte kvalitetsfilmer i året

Spesialtilbud!

2-for-1 på medlemskap det første året! Bruk rabattkoden **LOP** ved innmelding på kinoklubb.no og betal kun kr. 112,- pr. år

	10			7 8		13 14 4							
9	8		16		1 3					12 7			
	12 4 13	2	11 14			3				6			1
	14 15 11		13							12			
11		7		16		4		12 5		14 6			8
		6 15 8				10			4	13			
									6 11 15				16
8				7 6					14 9				2
	4			13 15					9 1				7
10			6 12 3										
		7		11			1			14 2 12			
16		2 3		14 4			6		12		11		15
				14					16		7 4 11		
15			9			6		2 8 5	10 3 12				
			14 12						9 11		1		16 5
						12 16 2			3 10				8

1	10	3	2	6	7	8	12	13	14	4	16	9	5	15	11
9	8	5	16	4	1	3	15	11	6	2	10	12	7	14	13
7	12	4	13	2	11	14	9	3	5	15	8	6	16	10	1
6	14	15	11	16	13	5	10	9	7	1	12	8	2	4	3
11	2	10	7	15	16	13	4	1	12	5	3	14	6	9	8
14	9	6	15	8	2	1	11	10	16	7	4	5	13	3	12
12	3	13	4	10	5	9	14	2	8	6	11	15	1	7	16
8	16	1	5	7	6	12	3	15	13	14	9	4	11	2	10
5	4	12	14	13	15	2	16	8	11	9	1	3	10	6	7
10	11	9	6	12	3	7	8	5	15	13	2	16	14	1	4
13	15	7	8	11	10	6	1	16	4	3	14	2	12	5	9
16	1	2	3	9	14	4	5	6	10	12	7	11	8	13	15
3	5	8	10	14	9	15	13	12	1	16	6	7	4	11	2
15	13	16	9	1	4	11	6	7	2	8	5	10	3	12	14
2	6	14	12	3	8	10	7	4	9	11	13	1	15	16	5
4	7	11	1	5	12	16	2	14	3	10	15	13	9	8	6

XORD .no		VAND- RINGEN	LIMBÅND	VERN- SJEFFEN	HUSFLID	REGNE	TUR- OPPLEGG	TÆRER
GI FRA SEG								
GOLF- UTTR.				BYGEN COACHEN				
HALV- VEIS								
GJØN DUSK- REGN						SANSE DØR- STOKKEN		
			GODT- GJØR- ELSER UTFALL					
STUT	HANDELS- HUSENE	SELE	LUKKER SØRPE					MANGE- KANTET FIGUR
OVER- SKOENE						KV. NAVN BAK		
SPYLES				STYRTET FRYKT				
			DRESSEN FORHEN- VÆRENDE					
TJENLIG	MILITÆR- BIL BY			UTBYTTE ASIAT				VIDERE
STUDIO					ØY I ITALIA LEGG STEIN			
BAL			FORSIKRE FOR- TÆRES					
HÆR- SKARE			FUGLER STAUER			IKKE OPP		
DES- LITER BØTTE							PRON. BÅT- PLASS	
		TIPI TUR- PLAGG			PÅ BUNNEN	KJEMMER RINGLET		
VOND LUKT	UORDEN HUS- GERÅD			KASTER ANKER TILDELE				KAOTISK
			BEFAL PRAMMEN					
PERI- ODEN				IKKE MIN HOTE			INDIANER	FINESSE
SKOTTER			PAVELIG FORBUD FOTTØY					
GOMLER					FLYTE MILITÆR- POLITI			
HEVE DRIKK FRA SAMOVAR				KAN LØYPE VÆRE				
	UTKAST					GJØRE NARR AV		

Løsningsordet kan sendes på e-post til mgh@hamrin.no
eller på et postkort til: M. Hamrin, Nittedalsgata 67, 2000 Lillestrøm

**FRIST FOR
INNSENDING
ER
1. mars
2021**

Vinnerne får et
flaxlodd i posten!

**Disse ble vinnere i siste
nummer:**

Wenche Slettebakken
Porsgrunn

Kristin Heggli
Levanger

Jan Erik Ruud
Oslo

Ellen Dahle
Larvik

Hildegunn Midjås
Skien

10 GODE GRUNNER FOR MEDLEMSKAP I LOP

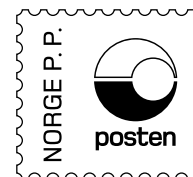
1. LOP organiserer pensjonister fra kommune, fylke og stat. LOP er partipolitisk og livssynsmessig nøytral.
2. LOP deltar i drøftingsmøtene med regjering og storting om trygdeoppgjørene og statsbudsjettene.
3. LOP er høringsinstans for departementene i saker av betydning for oss som pensjonister.
4. LOP har Pensjonsutvalg og Helse- og omsorgsutvalg som arbeider spesifikt innenfor sine fagområder.
5. LOP har to spesialrådgivere som gir gratis rådgivning til medlemmene innenfor pensjon/arv/booppgjør/testamente. Barn får råd på foresattes medlemsnummer.
6. LOPs Kurs-Kontakt-Konferanseutvalg arrangerer kurs for tillitsvalgte lokalt.
7. LOP har et eget medlemsblad "Vi i LOP" som kommer ut fire ganger i året.
8. LOP har egen nettside www.lop.no som holder medlemmene oppdatert på det som skjer.
9. LOP tilbyr reiser i inn- og utland både sentralt og lokalt.
10. Gjennom våre lokallag tilbys medlemstreff med foredrag, kåseri, kulturelle innslag, teaterkvelder, konserter m.v.

LOP i eldreråd

LOPs medlemmer er representert i mange kommunale
og fylkeskommunale eldreråd over hele landet.

Se oversikt over LOP-medlemmer i eldreråd på våre nettsider: www.lop.no/om-oss

RETURADRESSE:
LOP, STORTINGSGATA 2, 0158 OSLO

LOKALLAGENE

I LOP

INNLANDET

Gjøvik og omland

Kjell Mellemborg 482 88 924 kaabeem@online.no

Gudbrandsdal

Birgit Dyrset 991 07 960 birglody@gmail.com

Lillehammer og omland

Per Rasmussen 995 07 051 prasmus@online.no

Glåmdal

Guro Tukun 951 49 285 gj.tukun@gmail.com

MØRE OG ROMSDAL

Kristiansund

Margreth Torgersen
Karlsvik 971 03 881 margrethk@outlook.com

Molde og omegn

Bitten Linge 986 77 584 bitten.l@online.no

NORDLAND

Midt-Helgeland

Turid Mæhre Olsen 924 56 568
turid.arna.olsen@hotmail.com

Rana

Kitty Neeraas 926 18 598 kitneeru@hotmail.com

Vesterålen

Alf Natland 974 38 206 alf.natland@vkbb.no

Vågan

Reidun Karjalainen 905 86 174
reidun.m.h.karjalainen@gmail.com

Indre Salten

Petter Kristiansen 916 95 061 petterk2@start.no

OSLO

Oslo

Turid Frimo 470 26 939 tfrimo@gmail.com

Mattilsynet O/A/Ø

Torunn Hagebø 959 94 146 thagebo@gmail.com

Meteorologisk Inst. Seniorklubb

Lillian Svendsen 906 51 877
lillian.m.svendsen@gmail.com

PRESTEFØRENINGEN

Astrid Bjellebø Bayegan 909 29 047
astrid.bayegan@gmail.com

ROGALAND

Rogaland Sør

Martha J. Ulvund 906 56 520
martha.ulvund@outlook.com

TROMS OG FINNMARK

Tromsø

Jorunn Rasmussen 951 30 347 k-rasmu@online.no

Universitetet i Tromsø Norges Arktiske universitet

Sylvia Labugt 901 03 958
sylvia.labugt@gmail.com

TRØNDELAG

Trondheim

Terje Osnes 465 02 507 terje.osnes@ntebb.no

VESTFOLD OG TELEMARK

Telemark

Turid Schüller Sølland 959 60 807
tu.sc.so@gmail.com

Larvik

Odd Bjarne Johansen 913 99 944 oddbj@online.no

Sandefjord

Lillian Heggem 473 13 408 lsheggem@frisurf.no

Tønsberg

Ellen Berit Strand 975 10 973 ellenbst@gmail.com

VESTLAND

Bergen og omland

Johnny Eide 413 05 375 eidejohnny@gmail.com

Voss og omland

Ragnhild Mølster Lidal 901 18 013
ragnhildlidal@gmail.com

VIKEN

Bærumsforeningen

Ragna Berget Jørgensen 977 56 144 rbergetj@online.no

Romerike

Jonn Bekkevold 920 50 452
jonn-bekkevold@hotmail.com

Kongsberg

Ellinor Nygård 456 03 467

Indre Østfold

Åshild Tangen 917 05 611
ashildtangen@gmail.com

Moss

Turid Bakkerud
Nørving 952 31 299 turinoe@online.no

Sarpsborg

Ellen-Marie Mikkelsen 908 20 480 ellen-mm@online.no